

מקורות

א. ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי הימים ויהיו נקראים, מלמד שנקראים מאליהן. וימצא כתוב, כתב מבעי ליה? מלמד ששמי מוחק וגבריאל כותב. אמר רבי אסי: דרש רבי שילא איש כפר תמרתא: ומה כתב שלמטה שלזכותן של ישראל אינו נמחק, כתב שלמעלה לא כל שכן (מגילה ט"ו ב).

ב. "א"ר לוי: בנו של המן היה נוטרו של מלך והיה עומד וקורא לפניו, ופתח את הספר וקרא את הכתב לפניו. וימצא כתוב, התחיל גל את הספר וקפץ לפניו: אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש, וגל את הספר. אמר לו המלך: עד מתי אתה גל את הספר, קרא מה שלפניך. אמר: איני יכול לקרות. גל הספר ונמצא כתוב: אשר הגיד מרדכי על בגתנא ותרש. ויש אומרים: לא נמצא כתוב 'אשר הגיד מרדכי' אלא הכתובים נקראין מעצמן, שכן הוא אומר: ויהיו נקראים לפני המלך, והיו קוראים לא נאמר, אלא ויהיו נקראים, היה הכתב נקרא מעצמו. ויש אומרים: אליהו בא וכתבן, מפני מה? שכן כתיב וימצא כתוב, ואין אומר וימצא אלא למה שאבד" (מדרש פנים אחרים נוסח ב פרק ו).

ג. "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי". 'מרדכי' הוא בחינת הכפירה בעבודה זרה, כמו שכתוב: "איש יהודי", כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (מגלה י"ג): כל הכופר בעכו"ם נקרא יהודי. הינו שהדבורים שהגיד מרדכי, שהם דבורים של כפירת עכו"ם, הם נכתבים בהאוויר, עד שנמצא כתוב בספריהם כנ"ל. וזהו: "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי", שהדבורים אשר הגיד מרדכי, שהם דבורי אמונה של הצדיק האמת, נמצא כתוב בספריהם, כי הדבור של הצדיק הלך למרחוק עד שנכתב ונחקק שם בספריהם, שעל - ידי - זה נמצא בספריהם הפך אמונתם, כי נמצא בספריהם הדבורים קדושים אשר הגיד מרדכי, שהוא בחינת הצדיק כנ"ל, וזהו: "וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי" כנ"ל. ואזי כשכאים אלו העכו"ם ומוצאים שם הפך אמונתם, מזה נעשים גרים, בבחינת (אסתר ח'): "ורבים מעמי הארץ מתיהדים" (ליקוטי מוהר"ן קמא י"ז).

ד. "אמר רבא: אלמלא אגרות הראשונות לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט. אמרי: מאי האי דשדיר לן להיות כל איש שרר בביתו? פשיטא! אפילו קרחה (השפל) בביתה פרדשכא (שר ונגיד) ליהווי!" (מגילה י"ב ב).

ה. "הנה פסוק זה יראה בלתי מעלה ומוריד לענין המגילה. וגם מה שנכתב מעשה תקפו וכו' בדברי הימים למלכי מדי ופרס. ועוד אומרו כי מרדכי וכו', אין מלת כי צודקת לפי טבעה להיות נתינת טעם אל הקודם. ועוד שאומר שגדולת מרדכי כתובים בדברי הימים למדי ופרס, והלא גם פה כתובים באומרו שהוא משנה למלך. ועוד אומרו וגדול ליהודים, כי הלא גם עד כה היה גדול ליהודים. ועוד מה המה החלוקים האלה, אחיו ועמו וזרעו, ובראשונה אמר רצוי ובשני דורש טוב ובשלישי דובר שלום. ועוד למה לא היה רצוי לכל אחיו (פירוש האלשיך משאת משה י' א).

ו. "וְכָל מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וְגִבּוֹרָתוֹ... ומה עניין זה לזה? אלא לומר שהגיע אחשוורוש למעשה תקפו וגבורתו, מה שהיו מקלים ממנו גזירת המסים, הכל היה בשביל גדולת מרדכי אשר גדלו המלך וגומר, ולכך הפסוקים הם כסדר מאוד" (מהר"ל אור חדש רכב).

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תשע"ב

ז. "ר' יוסי בי ר' בון בשם ריב"ל: תוקף, כל תוקף, את כל תוקף, תוקף זה תוקפו של המן, כל תוקף זה תוקפו של מרדכי, את כל תוקף זה תוקפו של אחשורוש" (ירושלמי מגילה פ"ב ה"ד).

ח. "בלילה ההוא נודדה שנת המלך ואיתא בגמרא שנת מלכו של עולם. וכתוב שם ויאמר להביא את ספר הזכרונות וגו' וימצא כתוב, ספר הזכרונות היינו כדאיתא מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות. וברש"י, שבגלות יש הסתר ונדמה לישראל שנשכחו, אבל השי"ת הוא זוכר הנשכחות, שום דבר לא נאבד וזהו ויאמר להביא את ספר הזכרונות וגו' וימצא כתוב, מרדכי בגימטריא רב חסד, בעומק הדין יש חסד, איתא וימצא כתוב וכו' ששמי מוחק וגבריאל כותב, בגלות הכתב נמחק וכשמגיע זמן נזכר הכל כדאיתא ולית רעותא טבא דיתאביד, מרדכי גנו הכל לעת מצוא וזהו וימצא כתוב, ישראל הם שורש הזכרון. וזהו דכתיב: כתוב זאת זכרון בספר. ואצל עמלק נאמר 'זכר עמלק' שהוא גונב ניצוצות הקדושה מישראל ועל ידי שמוחקין אותו מתגלה ספר הזכרונות" (אמרי אמת - שושן פורים).

ט. "עיקר תקון המגלה נתתקנה ונעשית שתהיה כתובה בספריהם. וכמו שמובא שבשביל זה אין שום שם בפרוש בכל המגלה מחמת זה שתהיה כתובה בספריהם, כי כל עקר בחינת המגילה הוא בחינת הכתב שנחקק ונכתב בספריהם על - ידי מרדכי, שעל - ידי זה נעשה הנס של המן כנ"ל. וזה שכתוב, "וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדלת מרדכי הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס". שזה לא מצינו במקומות אחרים, כי אין דרך המקרא לכתב רק שיתר הדברים נכתבים בספרי המלכים של ישראל ויהודה. אמנם כאן שהמקרא מפרש שכל מעשה תקפו וגבורתו של הנס וגדלת מרדכי כתובים עקר בספריהם, כי שם רואים גדלת מרדכי ותקף הנס שעשה, שהיה יכול לעשות בחינת כתב כזה בספריהם שעל ידו הוציא הטוב שהיה כבוש ביניהם כל כך כמו שהיה אז. ועשה נס גדול כזה על - ידי הכתב הנ"ל" (ר' נתן ליקוטי הלכות אר"ח, הלכות פורים ב).

י. שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות. שלחו לה: הלא כתבתי לך שלישים שלישים ולא רבעים. עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה: כתב זאת זכרון בספר. כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגילה (מגילה ז' א).

יא. "לא זזו משם נושאים ונותנים בדבר עד שהאיר הקדוש ברוך הוא את עיניהם ומצאו אותה כתובה בתורה ובנביאים ובכתובים" (ירושלמי מגילה פ"א ה"ה).